Welke kenmerken van effectieve professionele dialoog en feedback in het docententeam dragen bij aan het toepassen van criteria voor een succesvolle doorstroom van mbo studenten van Niveau 1 naar Niveau 2?

Beantwoord door Maurice de Greef (kennismakelaar Kennisrotonde).

5 maart 2022

KR. 1367

Kort antwoord

Voor het begeleiden van een succesvolle doorstroom van studenten in het beroepsonderwijs is een professionele dialoog tussen docenten op teamniveau van belang, naast het optimaliseren van de dialoog tussen student en docent. Bij hun professionele dialoog kunnen docenten aandacht schenken aan het hanteren van vaste richtlijnen en levels van beoordeling naast het vergroten van hun pedagogisch(e) leiderschap en kennis. Daarnaast lijkt procesmatige feedback van docenten naar studenten ervoor te zorgen dat studenten een beroepsidentiteit krijgen en hun beroepsontwikkeling wordt bevorderd, hetgeen de doorstroom ten goede kan komen.

Antwoord

Het begeleiden van een succesvolle doorstroom van studenten in het beroepsonderwijs is een proces dat niet alleen op teamniveau van docenten belangrijk blijkt te zijn. Ook het optimaliseren van de dialoog tussen student en docent kan dit bevorderen. Onderzoek toont aan, dat naast een professionele dialoog tussen docenten criteria kunnen worden toegepast voor een succesvolle doorstroom en dat de student beter begeleid kan worden in het verkrijgen van een goed loopbaanperspectief.

Kenmerken van een professionele dialoog tussen docenten

Om een succesvolle doorstroom van studenten in het beroepsonderwijs te kunnen begeleiden moeten docenten aandacht schenken aan:

a. het hanteren van vaste richtlijnen en levels van beoordeling;
b. het vergroten van hun pedagogisch leiderschap;
c. het vergroten van hun pedagogische kennis.

Beoordeling - Onderzoek onder docenten, begeleiders en beoordelaars die studenten begeleiden tijdens (beroepsgericht) leren op de werkplek toont aan dat men een aantal richtlijnen of criteria in acht moet nemen om de (sociale) competenties van studenten te kunnen beoordelen (Aarkrog & Whalgren, 2017). Wil men gezamenlijk de competenties beoordelen dan moeten de competenties worden gedefinieerd als

gerelateerd aan de context (en specifieke taken) en moeten de definities niet te gedetailleerd zijn. Daarnaast moeten de levels van beoordeling positief geformuleerd zijn (bijvoorbeeld: beginner (oké) – geschoold (goed) – ervaren (heel goed)) in termen van vooruitgang en aansluiten bij de eigen taal van de studenten (oftewel idiomatisch zijn).

Pedagogisch leiderschap - Om deze richtlijnen of criteria te kunnen hanteren, moeten docenten gezamenlijk meer investeren in hun *pedagogisch leiderschap*. Onderzoek onder 14 instellingen voor beroepsonderwijs laat zien, dat de lage uitval van studenten het gevolg is van een 'verdeeld pedagogisch leiderschap' (Jäppinen, 2010). De scholen hebben daarvoor het volgende georganiseerd (Jäppinen, 2010):

- ze delen pedagogische praktijken;
- ze organiseren teamgerichte management- en leiderschapsactiviteiten;
- ze realiseren een verantwoordelijk en gezamenlijk curriculum;
- ze realiseren functionele verbindingen met het arbeidsleven;
- ze realiseren gezamenlijke geaccepteerde multiprofessionele begeleidingspraktijken.

Pedagogische kennis - Daarnaast laat onderzoek zien, dat men gezamenlijk moet investeren in *pedagogische kennis*. Evaluatief onderzoek onder 27 docenten (deels uit het beroepsonderwijs) laat zien, dat het leerproces van de docenten zelf vaak gericht is sec op het beheersen van de overdracht van vaardigheden en kennis van het beroep (Hoekstra et al., 2018). De docenten vertrouwen veel op collega's en doen geregeld dingen via 'trial and error', maar dit is niet voldoende. Om hun begeleiding van studenten te optimaliseren, ligt er ook een opdracht om te investeren in hun pedagogische inhoudelijke kennis. Dit kan bijvoorbeeld worden verkregen door collegiale dialoog (via mentoring of tijdens communities of practice) of het gebruiken van professionele leerplannen (Hoekstra et al., 2018).

Versterken van procesgerichte feedback en dialoog tussen docent en student

Kwalitatief onderzoek onder meer dan 30 studenten in het beroepsonderwijs laat zien, dat met name procesmatige feedback van docenten ervoor zorgt dat studenten een beroepsidentiteit krijgen en dat hun beroepsontwikkeling gestimuleerd wordt (Wyszynska Johansson et al., 2019). Dit kan een goede doorstroom bevorderen. Deze feedback zou op verschillende momenten gegeven kunnen worden. Onderzoek onder circa 200 docenten en 400 studenten in het beroepsonderwijs laat zien, dat om studenten goed te kunnen begeleiden met name de feedback ook tijdens de lesactiviteiten zelf moet plaatsvinden (tijdens presentaties, groepswerk, het gezamenlijk doornemen van resultaten en discussies). Daarbij is het zaak dat de student constructieve feedback krijgt om ook mede zelf zijn leerproces te kunnen ontwikkelen (Havnes et al., 2012). Als men erin slaagt om niet enkel feedback te geven na een toets of opdracht, maar echt een voortdurend systeem van geven, ontvangen en toepassen van feedback realiseert, zal dit het toekomstig leerproces ten goede komen.

Echter laat onderzoek onder studenten, docenten en praktijkbegeleiders in het beroepsonderwijs zien dat de communicatie tussen praktijkbegeleider, student en docent vaak geen dialoog is. Meestal gaat het over de meest succesvolle weg tot slagen in plaats van de carrière. Daarnaast is de communicatie vaak gericht op schoolzaken (zoals onder andere voortgang) in plaats van carrièreontwikkeling (zoals toekomstige ambities en kenmerken van een beroep) (Mittendorf et al., 2010; Winters et al., 2009). Als docenten zich meer scholen in de dialoog met studenten, lijkt dat vruchten af te werpen. Onderzoek onder 50 docenten uit het beroepsonderwijs van Draaisma et al. (2018) laat zien dat getrainde docenten meer vertrouwen hebben gekregen om loopbaangesprekken te voeren met hun studenten. Onderdeel van het

trainingsprogramma was voor een deel 'off the job' betreffende de achtergrond en werkwijze van loopbaangesprekken als ook 'on the job' om de gesprekken met studenten te kunnen oefenen en elkaar feedback te kunnen geven op de gevoerde gesprekken (Draaisma et al., 2018).

Geraadpleegde bronnen

Aarkrog, V. & Wahlgren, B. (2017). Developing Schemas for Assessing Social Competences among Unskilled Young People. *International Journal for Research in Vocational Education and Training*, *4*(1), p. 47 – 68.

Draaisma, A., Meijers, F. & Kuijpers, M. (2018). The development of strong career learning environments: the project 'Career Orientation and Guidance' in Dutch vocational education. *Journal of Vocational Education & Training*, *70*(1), p. 27 – 46.

Havnes, A., Smith, K., Dysthe, O. & Ludvigsen, K. (2012). Formative assessment and feedback: Making learning visible. *Studies in Educational Evaluation*, *38*, p. 21 – 27.

Hoekstra, A., Kuntz, J. & Newton, P. (2018. Professional learning of instructors in vocational and professional education. *Professional Development in Education*, *44*(2), p. 237 – 253.

Jäppinen, A.-K. (2010). Preventing early leaving in VET: distributed pedagogical leadership in characterizing five types of successful organisations. *Journal of Vocational Education and Training*, *62*(3), p. 297 – 312.

Mittendorff, K., Den Brok, P. & Beijaard, D. (2010). Career conversations in vocational schools. *British Journal of Guidance & Counselling*, *38*(2), p. 143 – 165.

Winters, A., Meijers, F., Kuijpers, M. & Baert, H. (2009). What are vocational training conversations about? Analysis of vocational training conversations in Dutch vocational education from a career learning perspective. *Journal of Vocational Education and Training*, *61*(3), p. 247 – 266.

Wyszysnka Johansson, M., Wärvik, G.-B. & Choy, S. (2019). Vocational Specialized Concepts: Appropriating Meanings Through Feedback. *Vocations and Learning*, *12*, p. 197 – 215.

Meer weten?

Welke persoonlijke competenties moet een entreestudent hebben ontwikkeld om succesvol te kunnen instromen in een opleiding op mbo-niveau 2?

Over deze vraag

Opgesteld door:	Maurice de Greef (kennismakelaar Kennisrotonde)
Vraagsteller:	docent mbo

Onderwijssector: MBO

Trefwoorden: Beroepsontwikkeling – professionele dialoog – docenten – feedback – doorstroom

Referentie: Kennisrotonde. (2022). *Welke kenmerken van effectieve professionele dialoog en feedback in het docententeam dragen bij aan het toepassen van criteria voor een succesvolle doorstroom van mbo studenten van Niveau 1 naar Niveau 2?* (KR. 1367)

Dit antwoord is gepubliceerd op Kennisrotonde.nl. De Kennisrotonde is samen met NCO en Onderwijskennis een dienst van het NRO.